

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Lublinie

LLU.410.003.05.2020

**Pani
Anna Chwałek
Dyrektor
Szkoły Podstawowej Specjalnej dla Dzieci
z Autyzmem i Niepełnosprawnościami
Sprzężonymi „Wspólny Świat”
w Białej Podlaskiej**

ul. Pokoju 22
21-500 Biała Podlaska

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Kontrola nr P/20/021 „Kształcenie w szkołach specjalnych”

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Szkoła Podstawowa Specjalna dla Dzieci z Autyzmem i Niepełnosprawnościami Sprzężonymi „Wspólny Świat” w Białej Podlaskiej, ul. Pokoju 22, 21-500 Biała Podlaska (dalej: „Szkoła”)
Kierownik jednostki kontrolowanej	Anna Chwałek, Dyrektor Szkoły od 1 września 2010 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Organizacja kształcenia uczniów w szkołach specjalnych. 2. Działania na rzecz adaptacji uczniów do dorosłego życia. 3. Warunki kształcenia uczniów w szkołach specjalnych.
Okres objęty kontrolą	Lata 2017-2020 (do dnia zakończenia czynności kontrolnych oraz z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem).
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Lublinie
Kontroler	Paweł Szafran, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LLU/36/2020 z 26 lutego 2020 r. (akta kontroli, tom I str. 1-2)

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Szkoła funkcjonowała na podstawie aktualnych dokumentów regulujących jej działalność, a kształcenie realizowano adekwatnie do indywidualnych potrzeb uczniów. Było to możliwe m.in. dzięki wystarczającej liczbie wykwalifikowanej kadry pedagogicznej, zapewnieniu odpowiedniej ilości podręczników i materiałów edukacyjnych, niezbędnych do prowadzenia zajęć. Skontrolowana jednostka prowadziła kształcenie zgodnie ze zdiagnozowanymi potrzebami uczniów, a w wyniku nauczania uczniowie uzyskiwali kompetencje umożliwiające adaptację do aktywnego życia. Dane zawarte w Systemie Informacji Oświatowej (dalej: SIO), według stanu na 30 września z lat objętych kontrolą, były zgodne z informacjami wynikającymi z orzeczeń o potrzebach kształcenia specjalnego, wydanych przez poradnie psychologiczno – pedagogiczne, będących w posiadaniu Szkoły. Postępowanie z dokumentacją uczniów zapewniało ochronę ich danych osobowych, w tym danych wrażliwych. W sposób prawidłowy zorganizowano zajęcia z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

Stwierdzone odstępstwa od obowiązujących wymagań dotyczyły w szczególności:

- braku uregulowań w statucie Szkoły odnoszących się do przypadków, w których dyrektor szkoły podstawowej może wystąpić do kuratora oświaty z wnioskiem o przeniesienie ucznia do innej szkoły oraz określenia sposobu organizacji i realizacji działań w zakresie wolontariatu,
- przekroczenia liczebności niektórych grup niezgodnie z obowiązującymi przepisami,

¹ Dz. U. z 2019 r. poz. 489 ze zm., dalej: ustawa o NIK.

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną, jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

- realizacji zajęć rewalidacyjnych w wymiarze czasowym krótszym od wymaganego przepisami prawa,
- niezachowania niektórych wymagań, dotyczących warunków kształcenia uczniów, w tym m.in. niezapewnienia warunków do prowadzenia zajęć rekreacyjno-sportowych, braku zamieszczenia wymaganych planów ewakuacji i regulaminów korzystania z urządzeń, braku toalety dla osób niepełnosprawnych w jednym z dwóch, wykorzystywanych do potrzeb nauczania, obiektów Szkoły, zbyt małej – w stosunku do liczebności oddziałów, liczby zestawów komputerowych w salach przeznaczonej do nauki informatyki, braku wymaganych zabezpieczeń przed bezpośrednim wejściem na ulicę przy budynku usytuowanym przy ul. Pokoju 22 w Białej Podlaskiej,
- błędów formalnych w rozliczeniu dotacji oświatowej za 2019 r.,
- niewpisania do Systemu Informacji Oświatowej informacji na temat wyposażenia Szkoły.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowej³ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Organizacja kształcenia uczniów

Opis stanu faktycznego

1.1. Według Statutu Szkoły, Szkoła Podstawowa Specjalna dla Dzieci z Autyzmem i Niepełnosprawnościami Sprzężonymi posiada status placówki niepublicznej. Organem prowadzącym Szkoły jest Stowarzyszenie „Wspólny Świat” w Białej Podlaskiej, a organem sprawującym nadzór pedagogiczny – Lubelski Kurator Oświaty.

Kształceniem w Szkole Specjalnej objęto⁴: w roku szkolnym 2017/2018 - 37 uczniów (z których: jeden uczeń był z niepełnosprawnością w stopniu znacznym, 14 uczniów z autyzmem, 22 uczniów z niepełnosprawnością sprzężoną), w roku szkolnym 2018/2019 – 43 (w tym: jeden uczeń z niepełnosprawnością w stopniu znacznym, 14 uczniów z autyzmem, 28 uczniów z niepełnosprawnością sprzężoną), w roku szkolnym 2019/2020 – 52 (w tym: jeden uczeń z niepełnosprawnością w stopniu znacznym, 11 uczniów z autyzmem, 40 uczniów z niepełnosprawnością sprzężoną). Spośród tych uczniów, w każdym z ww. lat jeden uczeń posiadał orzeczenie o potrzebie kształcenia indywidualnego.

Na podstawie analizy dokumentacji dotyczącej wybranych losowo 17 uczniów (31,5% liczby uczniów uczęszczających do Szkoły w latach 2017/2018-2019/2020) stwierdzono, że organizacja zajęć w Szkole pozwalała na realizację zalecanych form stymulacji, rewalidacji, terapii, usprawniania, socjoterapii, rozwijania potencjalnych możliwości i mocnych stron dziecka oraz innych formy pomocy. Podstawą podjęcia nauki były orzeczenia poradni psychologiczno-pedagogicznych o konieczności objęcia dzieci kształceniem specjalnym.

W okresie objętym kontrolą przyjęto do Szkoły wszystkich uczniów (21)⁵, którzy złożyli podania o przyjęcie. Decyzje o przyjęciu podejmowano w tym samym dniu, w którym wpłynęło podanie, przy czym w trzech przypadkach do podania załączono orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego (orzeczenia takie posiadało na dzień złożenia wniosku czterech kandydatów). W pozostałych przypadkach orzeczenia przekazywano do Szkoły w terminie od pięciu do 112 dni od daty przyjęcia. We wszystkich przypadkach orzeczenia te wpłynęły przed rozpoczęciem zajęć.

³ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana, jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁴ Stan na 30 września lat szkolnych 2017/2018-2019/2020.

⁵ W roku szkolnym 2017/2018: pięciu uczniów, w kolejnych latach odpowiednio: sześciu i 10.

W roku szkolnym 2017/2018 liczba przyjętych uczniów do szkoły była mniejsza (o jednego ucznia), a w latach szkolnych 2018/2019-2019/2020 większa (o jednego ucznia w każdym z tych lat) od liczby dostępnych miejsc⁶.

(akta kontroli, tom I str. 7-34,37,153-160,184-223,286-378)

1.2. W dniu 29.11.2017 r., to jest z zachowaniem terminu określonego w art. 322 ust. 1 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. przepisy wprowadzające ustawę – Prawo oświatowe⁷ wprowadzono nowy Statut Szkoły, w brzmieniu obowiązującym od 1 września 2017 r. Uchwałą Zarządu Stowarzyszenia „Wspólny Świat” nr 12/2019/Z Statut ten, z dniem 1 września 2019 r. został zmieniony. Jego treść, poza dwoma przypadkami, zawierała elementy, o których mowa w art. 98 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe⁸. Szczegółowe informacje w tym zakresie przedstawiono w sekcji: *Stwierdzone nieprawidłowości* niniejszego wystąpienia pokontrolnego.

(akta kontroli, tom I str. 4-36)

1.3. Według stanu na dzień 30 września lat 2017-2019 w Szkole pracowało odpowiednio: 35 (23,7 etatu), 38 (27,4 etatu) oraz 40 (36,9 etatu) nauczycieli. Ponadto, na stanowisku pomocy nauczyciela zatrudniono: w roku szkolnym 2017/2018 jedną osobę (1 etat), w roku szkolnym 2018/2019 trzy (2,5 etatu), w roku szkolnym 2019/2020 dwie (1,4 etatu). Wszyscy nauczyciele posiadali wykształcenie wyższe oraz przygotowanie pedagogiczne. W Szkole nie zatrudniono pedagoga szkolnego. Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że brak stanowiska pedagoga szkolnego wynika ze specyfiki organizacji pracy Szkoły oraz braku oczekiwań w tym zakresie zarówno ze strony uczniów, jak i rodziców. W Szkole, w każdym z oddziałów klasowych, zatrudniony jest zespół nauczycieli (zazwyczaj trzech), w tym nauczyciel określany mianem „opiekuna dziecka”. Nauczyciele, przy współdziałaniu z innymi nauczycielami i specjalistami, uczestniczą i monitorują przebieg procesu edukacyjno-terapeutycznego dziecka (m.in. w ramach comiesięcznych spotkań z rodzicami, dokonywania wielospecjalistycznych ocen dziecka). „Opiekun dziecka” monitoruje sytuację rodzinną dziecka i wspiera ją w miarę potrzeb. Ponadto, w Szkole zatrudnieni są psycholodzy, którzy w miarę potrzeb dokonują diagnozy dziecka, tak funkcjonalnej jak i psychometrycznej i udzielają wsparcia rodzinie ucznia. Ważnym jest także to, że nauczyciele w Szkole poddają się wzajemnie ocenie prowadzonych zajęć (przez innych nauczycieli – bezpośrednio lub w formie nagrań filmowych), udzielając sobie wzajemnie pomocy w rozwiązywaniu problemów dydaktycznych i wychowawczych.

(akta kontroli, tom I str. 38-49,79)

Na podstawie analizy dokumentacji dotyczącej kwalifikacji czterech wybranych nauczycieli zatrudnionych na dzień 30 września 2019 r. (10% ogółu zatrudnionych) stwierdzono, że posiadali oni wymagane kwalifikacje do prowadzenia zajęć, w szczególności: ukończone studia kierunkowe konieczne do prowadzenia zajęć oraz pracy z dziećmi o określonym stopniu niepełnosprawności (m.in. studia podyplomowe z oligofrenopedagogiki). Nauczyciele podnosili i doskonalili swoje kwalifikacje poprzez uczestniczenie w różnych formach kształcenia i doskonalenia zawodowego (kursy, szkolenia, warsztaty, działania szkoleniowe rady pedagogicznej). I tak, w roku szkolnym 2017/2018 w działaniach tych brało udział 33 z 35 osób, w roku szkolnym 2018/2019 wszyscy nauczyciele (38), a w roku szkolnym 2019/2020 (do czasu kontroli NIK) – 35 spośród 40 nauczycieli.

(akta kontroli, tom I str. 39-70)

⁶ W roku szkolnym 2017/2018 uczyło się 37 uczniów na 38 miejsc w szkole, w roku szkolnym 2018/2019: 43 na 42 miejsca, w roku szkolnym 2019/2020: 52 uczniów na 51 miejsc.

⁷ Dz. U. z 2017 r. poz. 60, ze zm.

⁸ Dz. U. z 2019 r. poz. 1148, ze zm.

1.4. Na podstawie analizy dokumentacji 17 losowo wybranych uczniów Szkoły Podstawowej (31,5% uczęszczających do Szkoły w okresie objętym kontrolą) stwierdzono, że stosownie do wymagań określonych w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym⁹ dokonywano wielospecjalistycznych ocen poziomu funkcjonowania ucznia, a ich wyniki wykorzystywano do późniejszej modyfikacji wsparcia procesu kształcenia, i tak w szczególności:

- przedmiotowych ocen dokonywano z wymaganą częstotliwością (co najmniej dwa razy w roku),
- w ocenach uwzględniano potrzeby rozwojowe i edukacyjne, mocne strony, predyspozycje i zainteresowania oraz uzdolnienia ucznia a także określano zakres i charakter wsparcia ze strony nauczycieli, specjalistów oraz przyczyny ewentualnych niepowodzeń edukacyjnych lub trudności w funkcjonowaniu ucznia.

(akta kontroli, tom I str. 186-226)

1.5. Analiza dokumentacji dotyczącej realizacji zaleceń wskazanych w wybranych orzeczeniach o potrzebie kształcenia specjalnego 17 losowo wybranych uczniów (31,5%), wydanych przez poradnie psychologiczno-pedagogiczne, wykazała m.in., że: zakres zadań i informacji określonych w indywidualnych programach edukacyjno-terapeutycznych (IPET) odpowiadał zaleceniom wskazanym w orzeczeniach i wymaganiom określonym w rozporządzeniu w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki, w tym m.in.:

- w skład zespołów przygotowujących IPET wchodził m.in. nauczyciele i specjaliści prowadzący zajęcia z uczniami,
- IPET opracowywano w terminach odpowiednio: do dnia 30 września roku szkolnego, w którym uczeń rozpoczął kształcenie lub 30 dni od dnia złożenia w szkole orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego (w przypadku zmian orzeczeń),
- IPET opracowywano na okres, na jaki zostało wydane orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, przy czym w uzasadnionych przypadkach (m.in. w wyniku analizy wielospecjalistycznych ocen ucznia) dokonywano modyfikacji (aneksów) do tych programów.

(akta kontroli, tom I str. 186-226,286-315)

1.6. Według informacji przedstawionych przez Dyrektora Szkoły uczniowie z autyzmem oraz autyzmem i niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim korzystali z podręczników przeznaczonych dla uczniów w normie intelektualnej, gdyż w ocenie nauczycieli nie było potrzeby korzystania z podręczników specjalistycznych. Uczniowie z niepełnosprawnościami sprzężonymi (autyzm i niepełnosprawność intelektualna w stopniu umiarkowanym i znacznym) korzystali z ogólnodostępnych materiałów edukacyjnych oraz opracowań własnych nauczycieli, gdyż w ocenie nauczycieli lepiej odpowiadały one potrzebom uczniów niż dostępne na rynku podręczniki specjalistyczne. Podczas prowadzonych zajęć wykorzystywano materiały edukacyjne i ćwiczeniowe tj. karty pracy, pomoce dydaktyczne, ćwiczenia, książki tematyczne, czytanki, Internet, filmy edukacyjne, programy multimedialne, plansze edukacyjne. W szczególności:

---

⁹ Dz. U. poz. 1578 ze zm. Dalej: rozporządzenie w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki.

- w roku szkolnym 2017/2018 uczniowie z autyzmem w klasie I korzystali z podręczników zgodnych z nową podstawą programową z roku 2017¹⁰. Pozostałe klasy korzystały z podręczników zgodnych ze starą podstawą programową,
- w roku szkolnym 2018/2019 uczniowie z autyzmem w klasach II i VII¹¹ korzystali z podręczników zgodnych z nową podstawą programową, pozostałe klasy korzystały z podręczników zgodnych ze starą podstawą programową oraz – tak jak w przypadku uczniów klasy VII z niepełnosprawnością intelektualną inną niż lekka, dla których nie było specjalistycznych podręczników – z materiałów edukacyjnych ogólnodostępnych (m.in. z pakietu „Pewny Start”) oraz opracowań własnych nauczycieli, dostosowanych do nowej podstawy programowej,
- w roku szkolnym 2019/2020 uczniowie z autyzmem i niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim (klasy IIIa, IVa, IVb, VII i VIII) korzystają z podręczników z nową podstawą programową. Uczniowie z niepełnosprawnościami sprzężonymi (autyzm i niepełnosprawność intelektualna w stopniu umiarkowanym i znacznym) od roku 2017/2018 realizują nową podstawę programową na podstawie karty pracy i materiałów edukacyjnych, gdyż nie opracowano podręczników dla nowej podstawy programowej.

Szkolne zestawy programów nauczania i podręczników zostały przyjęte uchwałami Rady Pedagogicznej Szkoły, odpowiednio: 29 września 2017 r. (na rok szkolny 2017/2018), 3 września 2018 r. (na rok szkolny 2018/2019) i 2 września 2019 r. (na rok szkolny 2019/2020).

(akta kontroli, tom I str. 250-285,349-363,391-392)

Dyrektor Szkoły w złożonej informacji podała, że nauczyciele Szkoły nie widzieli i nie widzą konieczności opracowania specjalistycznych podręczników dla swoich uczniów z uwagi na ich zróżnicowane możliwości i ograniczenia wynikające z autyzmu, co skutkuje trudnościami dla nauczycieli w wyborze jednego podręcznika odpowiedniego dla całego zespołu klasowego. Z tego powodu nauczyciele sami opracowują i dobierają materiały edukacyjne i ćwiczeniowe, dostosowane do potrzeb indywidualnych uczniów i korzystają z różnych podręczników w celu realizacji podstawy programowej. Odnosząc się do kwestii związanej z przyjęciem szkolnych programów nauczania i podręczników na rok szkolny 2017/2018 wskazała, że formalne zatwierdzenie tych programów i podręczników 29 września wynikało z wprowadzania nowej podstawy programowej i z trudności z pozyskiwaniem podręczników, przy czym nauka była prowadzona na podstawie propozycji przedstawionych na posiedzeniu Rady Pedagogicznej 6 czerwca 2017 r. Formalne zaakceptowanie programów nauczania i podręczników nie miało wpływu na efekty kształcenia, gdyż nauczyciele korzystali z podręczników i programów zaproponowanych na posiedzeniu w dniu 6 czerwca 2017 r.

(akta kontroli, tom I str. 391-392)

1.7. Liczba oraz struktura uczniów wskazana przez Dyrektora Szkoły w Systemie Informacji Oświatowej (stan na 30 września lat 2017-2019) była zgodna z dokumentacją Szkoły. Zapewniono również ochronę wrażliwych danych osobowych uczniów, m.in. poprzez przechowywanie dokumentacji w zamkniętych pomieszczeniach i szafkach, zobowiązanie nauczycieli do postępowania zgodnie z regulaminem, opracowanym dla Stowarzyszenia „Wspólny Świat”, określającym m.in. sposób postępowania z danymi osobowymi, w tym obowiązku chronienia tych

¹⁰ Zestaw podręczników „Elementarz odkrywców” o numerach dopuszczeń MEN do stosowania: 790/1/2017 i 790/2/2017.

¹¹ Oddział VII tworzyło dwóch uczniów wyłącznie z autyzmem i trzech z niepełnosprawnościami sprzężonymi, z których jedną była niepełnosprawność intelektualna w stopniu innym niż lekka.

danych przed dostępem osób nieuprawnionych. W trakcie przeprowadzonych w trakcie kontroli NIK oględzin nie stwierdzono przypadków przechowywania dokumentacji zawierającej dane wrażliwe uczniów w miejscach ogólnodostępnych.
(akta kontroli, tom I str. 37,88-150, tom II str. 83,128)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

Statut Szkoły, pomimo wymagań wynikających z art. 98 ust. 1 pkt 20 oraz pkt 21 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe, nie zawierał informacji określających odpowiednio:

- przypadki, w których dyrektor szkoły podstawowej może wystąpić do kuratora oświaty z wnioskiem o przeniesienie ucznia do innej szkoły,
- sposób organizacji i realizacji działań w zakresie wolontariatu.

(akta kontroli, tom I str. 7-34)

Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że w jej opinii Statut Szkoły spełniał wszystkie wymagania prawne, przy czym podała, że zostanie on uzupełniony o punkty dotyczące przypadków, w których Dyrektor może wystąpić z wnioskiem o przeniesienie ucznia oraz określające sposób organizacji i realizacji działań w ramach wolontariatu.

(akta kontroli, tom I str. 79)

OCENA CZĄSTKOWA

Szkoła funkcjonowała na podstawie aktualnych dokumentów regulujących jej pracę w tym: orzeczeń wydanych przez publiczne poradnie psychologiczno-pedagogiczne i indywidualnych programów edukacyjno - terapeutycznych. Zapewniono wystarczającą liczbę odpowiednio wykwalifikowanej kadry pedagogicznej umożliwiającej realizację zadań szkoły oraz podręczniki i materiały edukacyjne do realizacji obowiązkowych zajęć, dostosowane do potrzeb uczniów. Dane o uczniach zamieszczano w SIO w prawidłowy sposób. Zawarte w dokumentacji dane osobowe uczniów, w tym dane wrażliwe objęto odpowiednią ochroną. Stwierdzona nieprawidłowość w zakresie nieuregulowania niektórych kwestii w Statucie Szkoły nie miała wpływu na przebieg procesu nauczania.

OBSZAR

2. Działania na rzecz adaptacji uczniów do dorosłego życia

Opis stanu
faktycznego

2.1. W latach szkolnych 2017/2018-2019/2020 naukę prowadzono łącznie w 31 oddziałach, liczących od trzech (sześć oddziałów) do sześciu uczniów (jeden oddział) z różnymi niepełnosprawnościami, w tym m.in. z autyzmem, niepełnosprawnościami sprzężonymi, z których jedną była niepełnosprawność intelektualna w różnym stopniu. W szczególności:

1) w roku szkolnym 2017/2018 utworzono dziewięć oddziałów, liczących odpowiednio: trzech uczniów (dwie klasy), czterech uczniów (cztery klasy), pięciu uczniów (trzy klasy),

2) w roku szkolnym 2018/2019 naukę uczniów z różnymi rodzajami niepełnosprawności prowadzono w 10 oddziałach, liczących odpowiednio: trzech uczniów (jeden oddział), czterech uczniów (pięć oddziałów), pięciu uczniów (cztery oddziały),

3) w roku szkolnym 2019/2020 utworzono 12 oddziałów liczących odpowiednio: trzech uczniów (trzy klasy), czterech uczniów (trzy oddziały), pięciu uczniów (pięć oddziałów), sześciu uczniów (jeden oddział).

(akta kontroli, tom I str. 379-383)

Organizacja liczebności 12 grup spośród 31 oddziałów funkcjonujących w latach szkolnych 2017/2018-2019/2020, była odmienna od określonej w § 6 ust. 5

rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 marca 2017 r. w sprawie szczegółowej organizacji publicznych szkół i publicznych przedszkoli¹² oraz od 1 września 2019 r. w § 6 ust. 6 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 lutego 2019 r. o tej samej nazwie¹³. Dotyczyło to przypadków:

- a) utworzenia oddziałów, w których uczniowie mieli orzeczoną niepełnosprawność sprzężoną, w tym niepełnosprawność intelektualną w stopniu lekkim (możliwość tworzenia grup łączonych z uczniami o tych niepełnosprawnościach wprowadzono od kwietnia 2018 r.). Takich oddziałów utworzono w roku szkolnym 2017/2018 trzy: (IIa, IIb, IIIa),
- b) utworzenia oddziałów, w których uczniowie mieli różne rodzaje niepełnosprawności, których – stosownie do § 6 ust. 5 pkt 9 i § 6 ust. 6 pkt 9 ww. rozporządzeń, nie można było łączyć. Dotyczyło to w szczególności utworzenia grup uczniów z niepełnosprawnościami sprzężonymi, z których jedną z niepełnosprawności była niepełnosprawność intelektualna w stopniu umiarkowanym lub znacznym z uczniami z autyzmem i/lub niepełnosprawnościami intelektualnymi w stopniu lekkim. Grupy takie utworzono:
  - w roku szkolnym 2017/2018 w klasach: IV, V, VI,
  - w roku szkolnym 2018/2019 w klasach: V, VI, VII,
  - w roku szkolnym 2019/2020 w klasach VI, VII i VIII.

(akta kontroli, tom I str. 379-385)

Zgodnie z art. 96 ust. 6 ustawy Prawo oświatowe, obowiązującym od 1 września 2019 r.¹⁴, w szkołach podstawowych specjalnych i szkołach ponadpodstawowych specjalnych (...), działających w szczególnie trudnych warunkach demograficznych lub geograficznych, w zakresie danego etapu edukacyjnego, dopuszcza się organizację nauczania w klasach łączonych.

Wyjaśnienia Dyrektora Szkoły w sprawie tworzenia oddziałów klasowych przedstawiono w dalszej części wystąpienia, w sekcji: *stwierdzone nieprawidłowości*.

Tygodniowy wymiar zajęć ośmiu objętych kontrolą oddziałów, funkcjonujących w latach 2017/2018-2018/2019 (42%), w tym dla trzech oddziałów w roku szkolnym 2017/2018 oraz pięciu w roku szkolnym 2018/2019, był zgodny z wymaganiami, określonymi w załączniku nr 2 do rozporządzeń Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 marca 2017r.¹⁵ i 3 kwietnia 2019 r. w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół¹⁶. Analiza wymiaru czasowego zajęć tych oddziałów wykazała, że w niepełnym wymiarze zrealizowano następujące zajęcia:

1) w oddziale IIc, w roku szkolnym 2017/2018:

- funkcjonowanie osobiste i społeczne: spośród 180 godzin zrealizowano zajęcia w wymiarze 174 godzin (96,7%),
- zajęcia rozwijające kreatywność: zrealizowano 350 z wymaganych 360 godzin (97,2%),
- zajęcia rozwijające komunikowanie się: 68 z 72 godzin (94,4%),
- wychowanie fizyczne: 105 ze 108 godzin (97,2%),
- religia: 71 z 72 godzin (98,6%),
- zajęcia rewalidacyjne: 269 z 360 godzin (74,7%);

2) w oddziale IIIb, w roku szkolnym 2017/2018:

---

¹² Dz. U. poz. 649 ze zm.

¹³ Dz. U. poz. 502.

¹⁴ Art. 96 ust. 6 dodany przez art. 1 pkt 39 ustawy z dnia 22 listopada 2018 r. o zmianie ustawy – Prawo oświatowe, ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r. poz. 2245).

¹⁵ Rozporządzenie z dnia 28 marca 2017 r. (Dz.U. poz. 703).

¹⁶ Dz. U. poz. 639.

- funkcjonowanie osobiste i społeczne: spośród 180 godzin zrealizowano zajęcia w wymiarze 179 godzin (99,4%),
  - zajęcia rozwijające kreatywność: zrealizowano 346 z wymaganych 360 godzin (96,1%),
  - wychowanie fizyczne: 102 ze 108 godzin (94,4%),
  - religia: 71 z 72 godzin (98,6%),
- 3) w oddziale IV, w roku szkolnym 2017/2018:
- funkcjonowanie osobiste i społeczne: spośród 216 godzin zrealizowano zajęcia w wymiarze 210 godzin (97,2%),
  - zajęcia rozwijające kreatywność: zrealizowano 415 z wymaganych 432 godzin (96,1%),
  - wychowanie fizyczne: 139 ze 144 godzin (96,5%),
  - religia: 71 z 72 godzin (98,6%),
  - zajęcia rewalidacyjne: 356 z 360 godzin (98,9%);
- 4) w oddziale IIIc, w roku szkolnym 2018/2019 nie w pełni zrealizowano zajęcia rewalidacyjne (przeprowadzono 301 godzin zajęć z wymaganych 360 (83,6%),
- 5) w oddziale IIle, w roku szkolnym 2018/2019 nie w pełni zrealizowano zajęcia rewalidacyjne (przeprowadzono 337 godzin zajęć z wymaganych 360 (93,6%),
- 6) w oddziale I, w roku szkolnym 2018/2019 nie w pełni zrealizowano zajęcia rewalidacyjne (przeprowadzono 330 godzin zajęć z wymaganych 360 (91,7%),
- 7) w oddziale V, w roku szkolnym 2018/2019 nie w pełni zrealizowano zajęcia rewalidacyjne (przeprowadzono 341 godzin zajęć z wymaganych 360 (94,7%);
- 8) w oddziale VII, w roku szkolnym 2018/2019
- funkcjonowanie osobiste i społeczne: spośród 252 godzin zrealizowano zajęcia w wymiarze 250 godzin (99,2%),
  - zajęcia rozwijające komunikowanie się: 70 z 72 godzin (97,2%),
  - religia: 70 z 72 godzin (97,2%),
  - zajęcia rewalidacyjne: 343 z 360 godzin (95,3%).

Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że brak realizacji zajęć w wymaganym wymiarze spowodowany był czynnikami niezależnymi od Szkoły (m.in. absencja uczniów z powodu choroby).

(akta kontroli, tom I str. 235-242)

Na podstawie analizy dokumentacji dotyczącej realizacji podstaw programowych trzech wybranych losowo przedmiotów z trzech oddziałów funkcjonujących w roku szkolnym 2018/2019 (33%) stwierdzono, że treści i tematyka zajęć była zgodna z założeniami określonymi w podstawach programowych poszczególnych zajęć¹⁷. Realizacja podstaw programowych była również przedmiotem działań podejmowanych przez Dyrektora Szkoły w ramach sprawowanego nadzoru pedagogicznego. Według sprawozdań (półrocznych i rocznych) z tego nadzoru nie stwierdzono nieprawidłowości.

(akta kontroli, tom I str. 316-348, tom II str. 191-214)

2.2. Analiza dokumentacji dotyczącej realizacji IPET i orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego, dla 17 wybranych losowo uczniów Szkoły (31,5%) wykazała, że w Szkole zorganizowano wsparcie w formach wskazanych w ww. dokumentach, zapewniając personel posiadający odpowiednie kwalifikacje¹⁸, przy czym występowały przypadki niezrealizowania zaplanowanych różnych rodzajów zajęć (poziom realizacji wszystkich zajęć rewalidacyjnych objętych kontrolą wyniósł

¹⁷ Analizie poddano realizację treści programowych: oddziału IIIb (zajęcia techniczne, edukacja polonistyczna, edukacja wczesnoszkolna-zajęcia komputerowe), oddziału V (zajęcia rozwijające kreatywność, zajęcia rozwijające komunikowanie, funkcjonowanie osobiste i społeczne), oddziału VII (język polski, język angielski, biologia).

¹⁸ Dotyczy kwalifikacji losowo wybranych pięciu nauczycieli prowadzących zajęcia rewalidacyjne.

94,1% - z zaplanowanych 4.392 godzin zrealizowano 4.132). Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że brak realizacji zajęć w pełnym wymiarze spowodowany był czynnikami niezależnymi od szkoły (absencjami uczniów). Czas trwania zajęć rewalidacyjnych wynosił 50 minut.

Na podstawie zaleceń wskazanych w IPET oraz orzeczeniach, w Szkole zorganizowano również zajęcia w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Zajęcia te prowadzono w formie indywidualnej. W latach szkolnych 2017/2018-2019/2020:

- w zajęciach rozwijających uzdolnienia uczestniczyło odpowiednio po 11 uczniów (co stanowiło odpowiednio: 29,8%, 25,6%, 21,2% ogółu uczniów Szkoły), w wymiarze: 25, 15 i 12 godzin tygodniowo,
- w zajęciach rozwijających umiejętności uczenia się uczestniczyło odpowiednio: 26, 28 i 35 uczniów (co stanowiło odpowiednio: 70,3%, 65,1%, 67,3% ogółu uczniów Szkoły), w wymiarze: 74, 29 i 61 godzin tygodniowo,
- zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze (trzy godziny tygodniowo) zorganizowano w roku szkolnym 2017/2018. Uczestniczyło w nich troje uczniów (8,1%),
- w zajęciach związanych z wyborem kierunku kształcenia i zawodu (jedna godzina miesięcznie) uczestniczyli wszyscy uczniowie Szkoły,
- w zajęciach korekcyjno-kompensacyjnych (w wymiarze odpowiednio: 110 godzin, 14, 124 tygodniowo) w latach szkolnych 2017/2018 i 2019/2020 uczestniczyli wszyscy uczniowie Szkoły, a w roku szkolnym 2018/2019 42 z 43 uczniów Szkoły,
- w zajęciach logopedycznych (w wymiarze: 62, 47 i 84 godzin tygodniowo) uczestniczyło odpowiednio: 36, 42 i 43 uczniów (co stanowiło odpowiednio: 97,3%, 97,7%, 82,7% ogółu uczniów Szkoły),
- w zajęciach rozwijających kompetencje emocjonalno-społeczne uczestniczyło odpowiednio 35, 41, 36 uczniów (co stanowiło odpowiednio: 94,6%, 95,3%, 69,2% ogółu uczniów Szkoły), w wymiarze: 63, 39 i 64 godzin tygodniowo,
- w innych zajęciach o charakterze terapeutycznym (terapia pedagogiczna, muzykoterapia, terapia czaszkowo-krzyżowa, Tomatisa, integracji sensorycznej, fizjoterapia, EEG Biofeedback, arteterapia, terapia Johansena, terapia Snoezelen - Sala Doświadczania Świata) w wymiarze ogółem: 117, 69, 89 godzin tygodniowo uczestniczyło odpowiednio: 33 (89,2%), 41 (95,3%) i 44 (84,6%) uczniów Szkoły.

Nauczyciele prowadzący zajęcia posiadali odpowiednie kwalifikacje¹⁹. Dyrektor Szkoły podała, że różnice w zakresie wymiaru godzin pomocy psychologiczno-pedagogicznej w poszczególnych latach wynikały z diagnoz funkcjonalnych uczniów przeprowadzanych na początku każdego roku szkolnego (uwzględnianych w aneksach do IPET). Brak realizacji poszczególnych zajęć²⁰ w zaplanowanym wymiarze (od 61,1% do 99,3%) wynikał z przyczyn niezależnych od Szkoły (absencja uczniów).

(akta kontroli, tom I str. 161,186-234,286-315,364-378)

Stosownie do wymagań określonych w IPET, w Szkole organizowano (z częstotliwością, co najmniej raz w miesiącu) spotkania z rodzicami uczniów. W spotkaniach tych uczestniczyły, w zależności od aktualnych potrzeb osoby pracujące z uczniem.

(akta kontroli, tom II str. 177-190)

¹⁹ Kwalifikacje losowo wybranych nauczycieli prowadzących - w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej, zajęcia: logopedyczne, psychologiczne, integracji sensorycznej, korekcyjno-kompensacyjne, rozwijające umiejętność uczenia się.

²⁰ Spośród 253 pozycji (zajęć wymienionych w IPET), w 18 przypadkach stopień realizacji zaplanowanych zajęć wahał się od 61,1% do 79,2%, w 86 mieścił się w przedziale od 80% do 99,3%. W pozostałych przypadkach zajęcia zrealizowano w wymiarze odpowiadającym lub większym od zaleceń zawartych w IPET.

2.3. Zajęcia pozalekcyjne, związane z rozwojem zainteresowań i uzdolnień uczniów, o których mowa w art. 1 pkt 20 ustawy Prawo oświatowe realizowano w ramach godzin pozostających do dyspozycji Dyrektora.

Zajęcia te (w wymiarze jednej godziny tygodniowo, poza zajęciami plastycznymi w roku szkolnym 2019/2020, które realizowano w wymiarze dwóch godzin tygodniowo) były m.in. dedykowane dla uczniów przejawiających zdolności za zakresu przyrody, muzyki, plastyki, języka angielskiego, matematyki, a także zajęcia teatralne i artystyczne, i tak:

- w zajęciach muzycznych uczestniczyło: czworo uczniów w latach 2017/2018 – 2018/2019 (10,8% i 9,3%) i dwoje w roku szkolnym 2019/2020 (3,8%),
- w zajęciach z języka angielskiego: pięcioro uczniów w każdym z ww. lat szkolnych (13,5%, 11,6%, 9,6%),
- w zajęciach plastycznych odpowiednio: troje, czworo i dziewięcioro uczniów (8,1%, 9,3%, 17,3%),
- w zajęciach przyrodniczych (zorganizowanych wyłącznie w roku szkolnym 2017/2019) uczestniczyło pięcioro uczniów (13,5%),
- w zajęciach teatralnych (zorganizowanych w roku szkolnym 2019/2020): czworo uczniów (7,7%),
- w zajęciach artystycznych (zorganizowanych w roku szkolnym 2019/2020): pięcioro uczniów (9,6%),
- w zajęciach matematycznych (zorganizowanych w roku szkolnym 2018/2019): czworo uczniów (9,3%).

Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że zgodnie z ww. wymaganiami w Szkole rozpoznawano i zapewniono uczniom warunki do rozwoju zainteresowań i uzdolnień oraz kształtowania aktywności społecznej i umiejętności spędzania czasu wolnego.

(akta kontroli, tom I str. 154,162)

2.4. Podejmowane działania, w ramach tworzenia warunków umożliwiających adaptację uczniów do dorosłego życia, polegały m.in. na:

- współpracy z innymi podmiotami: Zespołem Orzekającym w Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej (sporządzanie opinii), innymi szkołami (w organizacji warsztatów, Ochotniczymi Hufcami Pracy w Rozkoszy (zajęcia zawodoznawcze, w których uczestniczyli z reguły wszyscy uczniowie Szkoły), ośrodkami pomocy społecznej (współpraca z Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej w zakresie przekazywania informacji dotyczących sytuacji rodzinnej uczniów), uczestniczenie Dyrektora Szkoły w posiedzeniach Rady opiniującej podział środków z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, prowadzenie rozmów i konsultacji ze Związkiem Pracodawców Polskich w zakresie możliwości i warunków podjęcia pracy przez przyszłych absolwentów Szkoły, uczestniczenie Dyrektora w posiedzeniach Krajowej Rady ds. Osób Niepełnosprawnych (jako członek tej Rady), uczestniczenie w naradach i konferencjach organizowanych cyklicznie przez Kuratorium Oświaty w Lublinie,
- organizacji wycieczek, wyjść na spektakle i przedstawienia, zapewnieniu udziału uczniów w różnego rodzaju imprezach tematycznych (np. „Śniadanie daje moc” - zorganizowane przez studentów Akademii Wychowania Fizycznego w Białej Podlaskiej, warsztatach kulinarnych, tkackich, na temat higieny jamy ustnej, z udzielania pierwszej pomocy, wizytach w szkołach w Białej Podlaskiej), uroczystościach państwowych (Święto Niepodległości, wydarzenie edukacyjne „Noc Sów”, festiwal „Słońce w każdym”, zorganizowany przez Stowarzyszenie „Wspólny Świat”). W działaniach tych z reguły uczestniczyli wszyscy uczniowie Szkoły.

W Szkole nie funkcjonował samorząd uczniowski. W Statucie Szkoły nie przewidziano tej formy działalności.

(akta kontroli, tom I str. 166-183, tom II str. 157-176)

2.5. W Szkole, wobec braku takiego obowiązku, nie opracowano zasad dotyczących monitorowania i analizowania losów absolwentów. Dyrektor Szkoły m.in. podała, że Szkoła działa dziewięć i pół roku, w okresie tym uczniowie mieli wydłużone etapy edukacyjne, co spowodowało, że do czasu złożenia wyjaśnień (27.03.2020 r.) placówkę opuściło dziewięciu absolwentów. Nie stwierdzono dotychczas konieczności opracowania mechanizmów monitorowania losów absolwentów. Mając na uwadze dbałość o losy absolwentów, Stowarzyszenie „Wspólny Świat” podjęło się utworzenia placówki, która zabezpieczy potrzeby absolwentów w zakresie ich edukacji i umożliwi kontynuowanie przez nich nauki z wykorzystaniem dotychczas wdrażanych metod w procesie edukacyjno-terapeutycznym. W roku szkolnym 2019/2020 Stowarzyszenie utworzyło Szkołę Specjalną Przysposabiającą do Pracy, co umożliwiło dotychczasowym absolwentom kontynuowanie nauki. Jeden z absolwentów kontynuuje naukę w Branżowej Szkole Rzemieślniczej I stopnia w Białej Podlaskiej. Mając na uwadze stworzenie uczniom optymalnych warunków edukacji, Stowarzyszenie buduje infrastrukturę, w której znajdzie siedzibę funkcjonująca Szkoła Przysposabiająca do Pracy oraz placówkę, którą zamierza się otworzyć: Środowiskowy Dom Samopomocy. Ponadto, znajdują się tam mieszkania treningowe, przygotowujące uczniów do usamodzielnienia się.

(akta kontroli tom II str. 45-47)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W dwóch oddziałach liczebność grup przekraczała maksymalną, dopuszczalną liczbę uczniów, tj.:

- w roku szkolnym 2018/2019 w klasie I utworzono grupę 5-cio osobową dla uczniów z niepełnosprawnościami sprzężonymi, w tym z intelektualną w stopniu umiarkowanym, podczas gdy zgodnie z § 6 ust. 5 pkt 2 ww. rozporządzenia w sprawie organizacji z 2017 r. maksymalna liczba uczniów z niepełnosprawnościami sprzężonymi, z których jedną jest intelektualna w stopniu umiarkowanym lub znacznym nie powinna przekraczać czterech osób),
- w roku szkolnym 2019/2020 w oddziałach: Ia, Ib, Ic (utworzono grupy 5-cio osobowe uczniów z niepełnosprawnościami sprzężonymi, w tym intelektualną w stopniu innym niż lekka, podczas gdy zgodnie z § 6 ust. 6 pkt 2 ww. rozporządzenia z 2019 r. maksymalna liczba uczniów z niepełnosprawnościami sprzężonymi, z których jedną jest intelektualna w stopniu umiarkowanym lub znacznym nie powinna przekraczać czterech osób).

(akta kontroli, tom I str. 379-383)

W kwestii organizacji liczebności oddziałów Dyrektor Szkoły podała, że przy ustalaniu organizacji nauczania kierowano się diagnozą funkcjonalną uczniów, wskazującą na zbliżony poziom funkcjonowania w sferze emocjonalno-społecznej i komunikacji, np. uczniowie z autyzmem i niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim realizowali tę samą podstawę programową. W przypadku uczniów z autyzmem zaburzenia w wymienionych sferach stanowią osiowe i kryterialne objawy ich atypowego funkcjonowania i są m.in. przyczyną niepowodzeń w nabywaniu wiedzy i umiejętności, a także trudnych, nieakceptowalnych społecznie zachowań. Względna jednorodność uczniów w wymienionych obszarach pozwoliła na zastosowanie tych samych metod nauczania i terapii, w szczególności w zakresie kształtowania i rozwijania umiejętności społecznych i komunikacyjnych uczniów. W przypadku uczniów z autyzmem jest to niezwykle ważne z uwagi na

specyfikę zaburzenia. Tworzenie oddziałów wynikało z możliwości, jakie daje zapis art. 96 ust. 6 ustawy Prawo oświatowe dopuszczając organizację nauczania w klasach łączonych w zakresie danego etapu edukacyjnego, działających w szczególnych warunkach demograficznych. Do trudnych warunków demograficznych należy zaliczyć stosunkowo niskie rozprzestrzenienie autyzmu w populacji oraz duże zróżnicowanie osobnicze poszczególnych osób. Oddziały łączone powstały w rezultacie holistycznej oceny każdego z uczniów, dokonywanej przez nauczycieli i terapeutów Szkoły (z wykorzystaniem narzędzi diagnozy funkcjonalnej, długotrwałej obserwacji i wywiadu z rodzicami). W przypadku osób z autyzmem o ich poziomie funkcjonowania, poza poziomem rozwoju intelektualnego, decyduje zróżnicowany, stanowiący odrębny wymiar oceny, poziom natężenia symptomów autyzmu (triada autyzmu). Uczniowie, niezależnie od oceny poziomu ich rozwoju intelektualnego, różnią się poziomem rozwoju mowy i komunikacji, rozwoju społecznego oraz stereotypowymi i sztywnymi wzorcami zachowań. To sprawia, że psychometryczna ocena możliwości intelektualnych osoby z autyzmem nie oddaje w pełni ich poziomu funkcjonowania, zwłaszcza, że nadal jest brak narzędzi adresowanych do osób z autyzmem, oceniających inteligencję. Jednorodność grupy uczniów oceniana jest więc z uwzględnieniem wszystkich podanych wskaźników. W związku z powyższym organizując oddziały w szkole uwzględniano:

- podstawę programową, jaką realizują uczniowie,
- sposób i jakość komunikowania się ucznia,
- poziom rozwoju społecznego,
- obecność i przyczyny trudnych zachowań (agresywnych lub autoagresywnych),
- konieczność włączania uczniów do grupy rówieśniczej w procesie edukacyjno-terapeutycznym.

Stanowiło to możliwość doboru efektywnych metod pracy, minimalizację zagrożenia i wykorzystanie potencjału rozwojowego uczniów. Wskazała ponadto, że w części oddziałów celowym było pozostawianie uczniów w tym samym składzie, ponadto dokonywano podziału oddziałów na grupy, kierując się kryterium umiejętności komunikacyjnych (np. w oddziale IC połowa dzieci posługuje się mową dźwiękową, zaś połowa wykorzystuje do komunikacji symbole graficzne (AAC)). Podział takich oddziałów odbywałby się ze szkodą dla uczniów z uwagi na ich umiejętności społeczne, które rozwinięto w przedszkolu i założono, że w szkole nadal będą rozbudowywane o umiejętności funkcjonowania w większej grupie społecznej. Z analogicznych powodów nie dokonywano podziału na grupy oddziałów o większej liczbie.

(akta kontroli, tom I str. 384-389)

2. Czas trwania zajęć rewalidacyjnych wynosił 50 minut, podczas gdy zgodnie z wymaganiami określonymi w § 10 ust. 3 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 marca 2017 r. w sprawie szczegółowej organizacji publicznych szkół i publicznych przedszkoli czas trwania tych zajęć powinien wynosić 60 minut.

Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że: wymiar czasowy zajęć rewalidacyjnych wynika z możliwości i ograniczeń związanych z utrzymaniem uwagi przez uczniów podczas konkretnych zajęć. Zmiana rodzaju/formy zajęć po 50 minutach sprzyja pożądanej aktywności ucznia i poziomu koncentracji uwagi, sprzyjającemu przyswajaniu treści i realizacji celów edukacyjno-terapeutycznych. Wydłużenie zajęć ponad ten czas skutkuje obniżeniem koncentracji, uwagi, męczliwością i występowaniem zachowań niepożądanych ucznia. Ponadto wskazała, że przyjęty, stały czas trwania poszczególnych zajęć ułatwia organizację pracy (przeplatanie tych zajęć w tygodniowym planie) i wpływa na jej efektywność.

(akta kontroli, tom I str. 364-378)

W Szkole zapewniono realizację treści, określonych w podstawie programowej i adekwatną do potrzeb uczniów realizację zaleceń określonych w orzeczeniach. Zajęcia edukacyjne, rewalidacyjne oraz zajęcia z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej zorganizowano w sposób odpowiadający potrzebom uczniów, jednak czas trwania zajęć rewalidacyjnych był krótszy od obowiązujących w tym zakresie wymagań. Odmienne od obowiązujących norm ustalono również liczebność i strukturę uczniów w niektórych oddziałach. Prowadzący zajęcia edukacyjne, rewalidacyjne oraz z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej posiadali odpowiednie do realizowanych zadań kwalifikacje. Zapewniono także dostosowaną do potrzeb uczniów ofertę zajęć pozalekcyjnych – realizowanych w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

OBSZAR

3. Warunki kształcenia uczniów

Opis stanu faktycznego

1. Do potrzeb Szkoły wykorzystywano pomieszczenia usytuowane w trzech obiektach, położonych w Białej Podlaskiej, z czego dwa (pomieszczenie w budynku wielopiętrowym przy ul. Warszawskiej 14 oraz ul. Pokoju 22) były odpowiednio: wynajmowane i wydierżawiane od innych podmiotów. Ponadto, część obsługi administracyjnej Szkoły, w tym księgowość oraz bibliotekę umieszczono w siedzibie organu prowadzącego Szkołę. W wyniku przeprowadzonych w trakcie kontroli oględzin obiektów i pomieszczeń wykorzystywanych do działalności Szkoły m.in. stwierdzono, że: pomieszczenia Szkoły przy ul. Warszawskiej 14 usytuowano na pierwszym piętrze budynku sześciopiętrowego, stanowiącego siedzibę innych podmiotów i instytucji. Wejście pomieszczeń Szkoły było zabezpieczone przed dostępem osób nieuprawnionych. W obiekcie znajdowała się winda umożliwiająca dostęp do Szkoły przez osoby poruszające się na wózkach inwalidzkich. Budynek położony w Białej Podlaskiej, przy ul. Pokoju 22 (parterowy, murowany, wolnostojący) w całości wykorzystywano na potrzeby Szkoły Specjalnej dla Dzieci z Autyzmem i Niepełnosprawnością Sprzężoną. Budynek był ogrodzony. Na terenie Szkoły znajdował się plac zabaw, przy którym zamontowano regulamin korzystania z urządzeń znajdujących się na tym placu. Dla potrzeb Szkoły wykorzystywano także pomieszczenie (sala nr 44) na parterze, w budynku dwukondygnacyjnym, usytuowanym przy ul. Powstańców 4c w Białej Podlaskiej. W budynku tym prowadzona jest również obsługa księgowa, administracyjna i kadrowa Szkoły. Zajmowane pomieszczenie pełni funkcję szatni szkolnej, przy czym w dwóch szafach znajdują się zbiory biblioteczne, wykorzystywane do potrzeb szkoły. Według przedłożonego wykazu, zasoby biblioteczne zawierają 342 pozycje, w tym podręczniki niezbędne do realizacji programów nauczania; czasopisma i opracowania metodyczne związane z nauczaniem przedmiotami i prowadzonymi zajęciami. Sale lekcyjne wyposażono w sprzęt i środki dydaktyczne niezbędne do prowadzenia poszczególnych zajęć (m.in. projektory multimedialne, tablice, sprzęt audio, słowniki i materiały dydaktyczne). W pomieszczeniach, w których realizowano zajęcia dla I etapu edukacyjnego wyodrębniono miejsca dla rekreacji. W Szkole nie wyodrębniono pracowni tematycznych do nauki poszczególnych przedmiotów (m.in. biologia, geografia, język polski, matematyki, fizyka). Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że nie utworzono odrębnych pracowni tematycznych ze względu na specyfikę zaburzenia uczniów, jakim jest autyzm. Lekcje w zakresie różnych przedmiotów odbywają się w jednej klasopracowni, przypisanej do danego oddziału klasowego, co ułatwia wykorzystywanie metody.

Szkoła nie dysponowała oddzielną salą gimnastyczną oraz obiektami sportowymi (boiskami). Dla prowadzenia zajęć rekreacyjno-sportowych wykorzystywano pomieszczenia pełniące funkcje sal gimnastycznych (hol w budynku przy ul. Warszawskiej 14 oraz sala w budynku przy ul. Pokoju 22). Pomieszczenia

sanitarno-higieniczne wyposażono w środki do higieny (mydła, ręczniki). Ich liczba była dostosowana do liczby uczniów. Pozostałe informacje dotyczące wyników oględzin przedstawiono w dalszej części wystąpienia, w sekcji *stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli, to II str. 59-124)

Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że w roku szkolnym 2019/2020 nie korzystano z sal, urządzeń i obiektów sportowych należących do innych placówek. W poprzednich latach korzystano sporadycznie, w miesiącach jesienno-zimowych, gościnnie z udostępnionej sali gimnastycznej Rzemieślniczej Zasadniczej Szkoły Zawodowej, mieszczącej się w tym samym budynku. Bezpieczeństwo podczas opisanych zajęć zapewniali uczniom nauczyciele Szkoły Specjalnej. Z sali gimnastycznej korzystano bez zawierania stosownych umów, z uwagi na kształt umów najmu, jaki Szkoła Zawodowa zawarła z Urzędem Marszałkowskim (właścicielem budynku, w którym siedzibę mają obie szkoły), który uniemożliwia zawieranie dodatkowych umów podnajmu.

(akta kontroli, tom I str. 389-390)

2. Stosownie do wymagań określonych w § 3 ust. 1 oraz § 3 ust. 2 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 17 grudnia 2010 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach²¹ w szkole przeprowadzano kontrole zapewnienia bezpiecznych i higienicznych warunków korzystania z obiektów należących do Szkoły. Kontrole te przeprowadzano komisyjnie²² 30 sierpnia każdego roku (w okresie objętym kontrolą), oraz dodatkowo w dniu 30.03.2017 r. Protokoły z tych czynności każdorazowo zatwierdzała Dyrektor Szkoły, sprawująca również funkcję Prezesa organu prowadzącego Szkołę. W trakcie przeprowadzonych czynności nie stwierdzono nieprawidłowości. Zwrócono uwagę (30.08.2018 r.) na zły stan (korozję) ogrodzenia terenu Szkoły przy ul. Pokoju 22.

(akta kontroli, tom II str. 53-58)

3. Działalność Szkoły Podstawowej w latach 2017-2019 finansowana była ze środków dotacji, o której mowa w art. 35 ustawy z dnia 27 października 2017 r. o finansowaniu zadań oświatowych²³. Podstawą do przekazania dotacji były wnioski zawierające informację o planowanej liczbie uczniów w roku bazowym, złożone do Prezydenta Miasta Białą Podlaską, przez organ prowadzący Szkołę odpowiednio w dniach: 5.09.2016 r., 11.09.2017 r. i 5.09.2018 r. to jest w terminie wskazanym w art. 34 ust. 1 pkt 1 powołanej ustawy z dnia 27 października 2017 r. oraz art. 90 ust.1a wcześniej obowiązującej w tym zakresie ustawy z dnia 7 września 1991 r. o tej samej nazwie²⁴ (do 30 września). Główny Księgowy Szkoły podała, że wydatki na działalność Szkoły Podstawowej planowane są na bieżąco na podstawie uzyskiwanych informacji o wysokości dotacji oświatowej oraz prognoz w odniesieniu do dzieci zapisanych do Szkoły.

(akta kontroli, tom II str. 1-44, 215)

4. Wysokość dotacji na sfinansowanie zadań związanych z organizacją kształcenia specjalnego, przekazanej Szkole wyniosła: w 2017 r. 2.002.010,21 zł, w 2018 r. 2.289.146,40 zł, w 2019 r. 2.785.312,48 zł. Średni koszt kształcenia ucznia wyniósł: w 2017 r. 57.200,29 zł (4.766,69 zł miesięcznie), w 2018 r. 58.696,06 zł (4.891,34 zł miesięcznie), w 2019 r. 60.550,27 zł (5.045,86 zł miesięcznie).

²¹ Dz. U. z 2003 r. Nr 6, poz. 69, ze zm.

²² W skład 3 osobowej Komisji wchodził pracownicy Szkoły, w tym specjalista do spraw bezpieczeństwa i higieny pracy.

²³ Dz. U. z 2020 r. poz. 17.

²⁴ Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572 ze zm.

Ponadto, w latach 2017-2019 Szkoła otrzymała środki dotacji celowej na sfinansowanie zakupu podręczników i materiałów edukacyjnych w kwotach odpowiednio: 5.036,34 zł, 11.590,92 zł, 16.226,10 zł, z czego wykorzystano: 4.546,08 zł, 11.590,92 zł i 14.741,79 zł.

(akta kontroli, tom II str. 13-14)

5. Na podstawie analizy wydatków, sfinansowanych ze środków dotacji, o której mowa w art. 35 ust. 1 ustawy o finansowaniu zadań oświatowych, otrzymanej w 2019 r. stwierdzono, że zostały one poniesione na cele i zadania wskazane w art. 35 powołanej ustawy, to jest na pokrycie wydatków bieżących Szkoły, w szczególności: wynagrodzenia pracowników Szkoły, czynsze i opłaty eksploatacyjne, materiały i usługi związane z jej działalnością.

Największy udział w wydatkach związanych z funkcjonowaniem Szkoły (w całości finansowanych ze środków dotacji oświatowej) stanowiły wynagrodzenia: 1.767,4 tys. zł w 2017 r., 2.077,6 tys. zł w 2018 r. i 2.529,7 tys. zł w 2019 r. i stanowiły one: 88,3% (w 2017 r.) oraz 90,8% (w latach 2018-2019) wydatków sfinansowanych ze środków dotacji.

(akta kontroli, tom II str. 28-38)

Główny Księgowy Szkoły podała, że dotacja oświatowa dla Szkoły Podstawowej wystarcza na pokrycie niezbędnych wydatków bieżących oraz sfinansowanie wynagrodzeń zatrudnionej kadry.

(akta kontroli, tom II str. 215)

6. W okresie objętym kontrolą Szkoła nie była objęta kontrolami lub wizytacjami Lubelskiego Kuratora Oświaty.

(akta kontroli, tom I str. 165)

7. W latach 2017-2020, zagadnienia dotyczące warunków lokalowych i organizacyjnych Szkoły były przedmiotem kontroli Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Białej Podlaskiej. Przeprowadzone kontrole²⁵ (w dniach: 23.11.2017 r., 23.11.2018 r. oraz 19.11.2019 r.) nie wykazały żadnych nieprawidłowości. Według informacji Zarządu Nieruchomości Wojewódzkich (administrator budynku przy ul. Warszawskiej 14) prowadzone kontrole w tym obiekcie nie wykazały żadnych uchybień. Uchybienia i usterki (spękania i zacieki na ścianach oraz przeciekający dach) stwierdzone w trakcie kontroli²⁶ stanu technicznego budynku przy ul. Pokoju 22 usuwano na bieżąco. Podczas oględzin przeprowadzonych w trakcie kontroli nie stwierdzono zacieków i spękań.

(akta kontroli, tom II str. 127, 136-156)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Organizacja warunków kształcenia uczniów nie w pełni odpowiadała wymaganiom wynikającym z obowiązujących w tym zakresie przepisów. Dotyczyło to w szczególności:

- braku umieszczenia w widocznym miejscu planów ewakuacji szkoły (§ 5 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach),
- braku regulaminów określających zasady bezpieczeństwa i higieny pracy w pracowniach (§ 26 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny

²⁵ Zakres kontroli obejmował przestrzeganie przepisów określających wymagania higieniczne i zdrowotne dotyczące higieny pomieszczeń i wymagań w stosunku do używanego sprzętu oraz utrzymania należytego stanu sanitarno-technicznego nieruchomości.

²⁶ Przegląd w dniu 26.11.2018 r.

w szkołach). Regulaminy te wywieszono jedynie w pracowniach komputerowych,

- wyjście poza teren Szkoły przy ul. Pokoju 22 nie zostało zabezpieczone w sposób uniemożliwiający bezpośrednie wyjście na ulicę (§ 7 ust. 4 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny w szkołach),
- braku toalety dla osób niepełnosprawnych w budynku przy ul. Warszawskiej, a także braku urządzeń ułatwiających korzystanie z toalety przez osobę niepełnosprawną ruchowo (poręczy) w obiekcie przy ul. Pokoju 22 (§ 86 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie²⁷),
- braku obiektów umożliwiających prowadzenie zajęć rekreacyjno-sportowych takich jak sale gimnastyczne, boiska (art. 103 ust. 1 pkt 5 ustawy Prawo oświatowe),
- każdą z dwóch pracowni komputerowych²⁸ wyposażono w cztery stanowiska do pracy, przez co nie zapewniono możliwości dostępu do osobnego komputera uczniom w oddziałach liczących więcej niż czterech uczniów (załącznik nr 2 do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej²⁹, określający warunki nauczania informatyki dla uczniów klas IV-VIII).

(akta kontroli, tom II str. 83-124)

Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że stwierdzone braki regulaminów i planów zostaną niezwłocznie uzupełnione. W trakcie zajęć komputerowych, w sytuacji, gdy w zajęciach udział bierze pięciu uczniów wykorzystywany jest dodatkowo piąty komputer przenośny (laptop). Umieszczenie piątego komputera przenośnego w pracowni jest niemożliwe ze względu na warunki lokalowe. Brak toalety dla osób niepełnosprawnych w budynku przy ul. Warszawskiej wynika z braku możliwości technicznych i finansowych do utworzenia takiej toalety, przy czym odpowiednie urządzenia, ułatwiające korzystanie z toalety przez osobę niepełnosprawną ruchowo zostaną zamontowane w obiekcie przy ul. Pokoju. Wskazała ponadto, że warunki lokalowe Szkoły wymagają poprawy, w związku z czym Stowarzyszenie „Wspólny Świat” podejmuje działania zmierzające do stworzenia infrastruktury w pełni odpowiadającej potrzebom swoich uczniów. Warunki prowadzenia zajęć wynikają z faktu, że stan taki został zastany i aktualnie jest związany z brakiem wystarczających środków finansowych. Planuje się wybudowanie nowego budynku Szkoły, spełniającego wymagane standardy. Stosowne plany budowlane są wykonane i znajdują się w posiadaniu Stowarzyszenia „Wspólny Świat”.

(akta kontroli, tom II str. 125-126)

2. W rozliczeniu dotacji za 2019 r., otrzymanej na sfinansowanie zadań związanych z organizacją kształcenia specjalnego (art. 35 ustawy o finansowaniu zadań oświatowych), złożonym w dniu 15.01.2020 r. do Prezydenta Miasta Biała Podlaska³⁰ wykazano dowody księgowe, które nie zostały sfinansowane ze środków dotacji, a także część dowodów została wymieniona kilkakrotnie. Wydruk tego rozliczenia nie zawierał informacji na temat wysokości wydatków wymienionych

²⁷ Dz. U. z 2019 r. poz. 1065.

²⁸ Pracownie utworzono w obiekcie przy ul. Warszawskiej 14 i ul. Pokoju 22 w Białej Podlaskiej.

²⁹ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz.U. z 2017 r. poz. 356, ze zm.).

³⁰ Na podstawie Uchwały nr XXXVI/16/18 Rady Miasta Biała Podlaska z dnia 16 lutego 2018 r., ze zm.

dowodów źródłowych. Podano jedynie ogólną kwotę wydatków, w wysokości odpowiadającej kwocie wydatków dotacji oświatowej, otrzymanej w 2019 r.

Analiza dowodów księgowych wymienionych w rozliczeniu złożonym do Urzędu Miasta w Białej Podlaskiej wykazała, że wysokość wydatków wymienionych w rozliczeniu wyniosła 2.807.855,10 zł, to jest o 22.542,62 zł wyższa od kwoty otrzymanej dotacji (2.785.312,48 zł).

(akta kontroli, tom II str. 15-38)

Główny Księgowy Szkoły wyjaśniła, że w sprawozdaniu złożonym do Urzędu Miasta wystąpiły błędy formalne z powodu przeoczenia i omyłkowego wpisania niewłaściwych informacji dotyczących kwot i faktur. Urząd Miasta nie żądał od Stowarzyszenia szczegółowych kwot przypisanych do poszczególnych dokumentów wykazanych w zestawieniu. W sprawozdaniu wykazywane są tylko numery dokumentów oraz ogólna kwota dotacji. Kwoty poszczególnych dowodów księgowych wpisywane są do sprawozdania w programie udostępnionym przez Urząd. System na etapie generowania rozliczenia nie podaje wysokości poszczególnych kwot wydatków.

(akta kontroli, tom II str. 215)

3. Pomimo obowiązku określonego w art. 8 pkt 1 oraz art. 40 ust. 1 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o systemie informacji oświatowej³¹ nie wprowadzono do SIO danych dotyczących sprzętu i wyposażenia Szkoły.

(akta kontroli, tom I str. 385)

Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że przyczyną niewprowadzenia do SIO wymaganych danych była duża rotacja pracowników zatrudnionych na stanowiskach administracyjnych w latach 2017/2018-2018/2019, przekształcenia systemu powodujące konieczność przeszkolenia pracowników, działania związane z przenoszeniem pionu administracyjnego Szkoły do nowej siedziby Stowarzyszenia Wspólny Świat przy ul. Powstańców 4c w Białej Podlaskiej. W Szkole nie w pełni spełniono wymagania w zakresie zapewnienia bezpiecznych i higienicznych warunków korzystania z jej obiektów. Środki finansowe uzyskane ze środków dotacji oświatowej wydatkowane zgodnie z przeznaczeniem. Nieprawidłowo sporządzono natomiast rozliczenie z ich wykorzystania.

(akta kontroli, tom I str. 390)

OCENA CZĄSTKOWA

W Szkole nie w pełni spełniono wymagania w zakresie zapewnienia bezpiecznych i higienicznych warunków korzystania z jej obiektów. Środki finansowe uzyskane z dotacji oświatowej wydatkowane zgodnie z przeznaczeniem, jednak nieprawidłowo sporządzono rozliczenie z ich wykorzystania. Do SIO nie wpisywano danych dotyczących wyposażenia Szkoły.

IV. Wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące wnioski:

Wnioski

1. Opracowanie i przedłożenie Zarządowi Stowarzyszenia projektu uzupełnienia postanowień Statutu Szkoły o zapisy wskazane w art. 98 ust. 1 pkt 20 i 21 ustawy Prawo oświatowe.
2. Dostosowanie czasu trwania zajęć rewalidacyjnych i struktury organizacyjnej oddziałów klasowych do obowiązujących wymagań.

³¹ Dz. U. z 2019 r. poz. 1942.

3. Podjęcie działań w celu zapewnienia warunków nauczania w Szkole zgodnie z wymaganiami z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy oraz warunkami technicznymi użytkowanych obiektów.
4. Wpisywanie do Systemu Informacji Oświatowej danych dotyczących wyposażenia Szkoły.
5. Dokonanie korekty rozliczenia dotacji oświatowej za 2019 r., zgodnie z faktycznie poniesionymi wydatkami z tej dotacji.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Lublinie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Lublin, 29 maja 2020 r.

Kontroler
Paweł Szafran
Główny specjalista kontroli
państwowej

Dyrektor
Delegatury Najwyższej Izby Kontroli
w Lublinie
Edward Lis

.....
podpis

.....
podpis